

Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit

door: Gabor Mooij

Op 28 januari 2003 heeft het ministerie van VROM de regeling Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) vastgesteld. Met hulp van deze regeling kunnen veelbelovende ruimtelijke projecten worden uitgevoerd die anders niet of niet met voldoende kwaliteit van de grond zouden komen. Aanvragers mogen het budget alleen gebruiken voor investeringen. In totaal stelt het rijk 453 miljoen euro voor de periode tot 2010 beschikbaar via het BIRK. Maximaal 60 miljoen hiervan is bestemd voor het landelijk gebied. De rest gaat naar de ontwikkeling van stedelijke knooppunten. Niet het gehele bedrag van 453 miljoen is overigens nog beschikbaar. In de loop van 2001 zijn er vooruitlopend op de definitieve regeling reserveringen gemaakt. Deze betreffen de vermindering van de veiligheidsproblematiek bij spoorwegemplacementen, LPG-tankstations en het chloortransport. Voor deze projecten geldt een overgangsregeling

Met het BIRK wil het rijk zorgen voor een versterking van de ruimtelijke hoofdstructuur, zoals vastgelegd in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. De regeling is een steun in de rug voor lokale en regionale overheden die het initiatief nemen voor projecten die de ruimtelijke hoofdstructuur verbeteren.

Het gaat om projecten gericht op het ontwikkelen van de centra van stedelijke netwerken en het versterken van het landelijk gebied. De stedelijke netwerken zijn hierbij de Deltametropool (de Randstad als metropool), Brabantstad (Breda, Eindhoven, Helmond, 's Hertogenbosch, Tilburg), Twente, Maastricht-Heerlen, Groningen-Assen en Arnhem-Nijmegen. Bij het landelijk gebied gaat het om het Groene Hart, het Noord-Hollands Midden, de Hoeksche Waard, en de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Ruimtelijke kwaliteit betekent volgens VROM ten eerste het ontwikkelen van aantrekkelijke en goed bereikbare centra. Het ministerie gaat ervan uit dat investeringen in de steden bijdragen aan het openhouden van het landelijk gebied. Doordat infrastructuur en voorzieningen in de stadscentra beter worden benut, neemt de verstedelijkingsdruk in het buitengebied af. Op de tweede plaats vindt VROM dat een stevige kwaliteitsinvestering in het landelijk gebied nodig is zodat dat zich kan ontwikkelen tot een aantrekkelijk groen gebied. Deze ontwikkeling bestaat uit het stimuleren van karakteristieke landschapskenmerken, recreatie, natuur en duurzaam waterbeheer in combinatie met een gedoseerde economische ontwikkeling.

Het rijk stelt als voorwaarde bij het verkrijgen van het BIRK dat andere publieke en private partijen ook geld investeren. Het idee hierachter is dat het gebruiken van het budget leidt tot een kwaliteitsverbetering, waardoor een gebied aantrekkelijker wordt om er verder in te investeren. Een andere eis is dat het projectvoorstel deel uitmaakt van een regionale ruimtelijke visie en afgestemd is op de activiteiten van andere overheden in de regio. Verder moeten op korte termijn afspraken over de uitvoering mogelijk zijn. De uitvoering dient te beginnen voor 2010. De investeringen moeten minimaal vijf miljoen euro zijn voor een project met betrekking tot een nationaal landschap of de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het minimum bij knooppuntontwikkeling in een stedelijk netwerk is 35 miljoen euro. De maximale bijdrage uit het BIRK is 20 procent van het totale investeringsbedrag aan het einde van het project.

De projectbeoordeling kent drie fasen. In de eerste fase, de oriëntatiefase, bepaalt VROM of en hoe een project kan bijdragen aan de versterking van de ruimtelijke hoofdstructuur. In fase twee, de uitwerkingsfase, bekijkt VROM met de aanvrager welke onderdelen van een plan de aanvrager verder moet uitwerken. Het plan wordt getoetst aan de doelen van de Vijfde Nota. Als er overeenstemming is over de uitvoering van het plan mag de aanvrager een formele subsidieaanvraag indienen. Deze leidt tot de derde fase, de uitvoeringsfase die start met de toekenning van het budget. De aanvrager heeft de verplichting aan VROM te rapporteren over de voortgang.

Provincies, gemeenten, waterschappen en samenwerkingsverbanden kunnen veelbelovende investeringsprojecten indienen bij het ministerie van VROM. De sluitingsdatum voor deze eerste ronde is 16 mei 2003.